

Toraks Lezyonlarında Bilgisayarlı Tomografi Eşliğinde Yapılan Transtorasik İgne Aspirasyonunun Tanı Değeri ve Pnömotoraks Riskini Etkileyen Değişkenler

Diagnostic Value of Computerized Tomography Guided Transthoracic Needle Aspiration in Thoracic Lesions and Variables That Affect Risk of Pneumothorax

Fahrettin Talay, Sedat Altın*, Erdoğa Çetinkaya*, Gülsah Şafak*, Nurdan Kalkan*, Nur Ürer**

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tip Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye

Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi *Göğüs Hastalıkları Kliniği ve **Patoloji Laboratuvarı, İstanbul, Türkiye

Özet

Amaç: Bu çalışmada toraks lezyonlarında bilgisayarlı tomografi (BT) eşliğinde transtorasik iğne aspirasyonunun (TTİA) etkinliğinin ve pnömotoraks riskini etkileyen değişkenlerin incelenmesi amaçlandı.

Metod: BT eşliğinde TTİA yapılan 76 olgunun (yaş ortalaması 59.3 ± 14.1 , K: 9, E: 67) dosya kayıtları geriye dönük olarak incelendi. TTİA'nın tanı değeri ve komplikasyon oranları belirlendi.

Bulgular: TTİA tanı değeri malign olgularda %94, benign olgularda %32 olarak bulundu. Akciğer kanseri için sensivite %98, spesifite %100 olarak hesaplandı. Altı olguda (%7.9) toraks tübü gerektiren pnömotoraks, 5 olguda (%6.6) istirahatle gerileyen minimal pnömotoraks, 4 olguda (%5.2) radyolojik olarak lezyon çevresinde hemoraji, 1 olguda (%1.3) hemoptizi geliştiği saptandı. Geçilen parankim uzunluğu 1 cm üzerinde olan 30 olgunun 10'unda (%33.3), 1cm ve altında olan 46 olgunun 1'inde (%2.2) pnömotoraks geliştiği saptandı ($p<0.05$). Lezyon çapı 3 cm altında olan 13 olgunun 4'ünde (%30.8), 3 cm ve üzerinde olan 63 olgunun 7'sinde (%11.1) pnömotoraks oluştuğu görüldü ($p>0.05$).

Sonuç: Özellikle malignite düşünülen toraks lezyonlarında BT eşliğinde TTİA taniya hızlı ve kolay ulaşabilmek için etkin ve güvenilir bir yöntemdir. Pnömotoraks oluşumu ile geçen parankima uzunluğu arasında pozitif bir ilişki olduğu saptandı. (Akciğer Arşivi: 2006; 7: 82-6)

Anahtar Kelimeler: Transtorasik iğne aspirasyonu, bilgisayarlı tomografi, pnömotoraks

Summary

Objective: We aimed to evaluate the efficacy of computerized tomography (CT) guided transthoracic needle aspiration (TNA) in thoracic lesions and variables that affect the risk of pneumothorax occurrence.

Methods: The charts of 76 patients (Mean age 59.3 ± 14.1 , 9 female, 67 male) who had undergone CT-guided transthoracic needle aspiration were reviewed retrospectively to detect the effectiveness of the method and the rate of complications.

Results: The diagnostic value of CT guided transthoracic needle aspiration was 94% for the malignant lesions and 32% for the benign ones. For the lung cancer the sensitivity and specificity were found to be 98% and 100% respectively. Chest tube requiring pneumothorax had occurred in six patients (7.9%), conservatively treated pneumothorax in five patients (6.6%), radiologically detected hemorrhage around the lesion in four patients (5.2%), and hemoptysis in one patient (1.3%). Pneumothorax was occurred in ten (33.3%) of thirty patients having the needle path length through the parenchyma >1 cm, and in one (2.2%) of forty six patients with that length of less than ≤ 1 cm ($p<0.05$). Pneumothorax rate were not significantly different in patients having the lesion diameter of ≥ 3 cm and < 3 cm which were 11.1% and 30.8% respectively ($p>0.05$).

Conclusion: CT guided TNA was considered to be an effective and safe method for diagnosis of thoracic lesions particularly for the malignant ones. However, needle path length through the parenchyma was found to be correlated with the occurrence of pneumothorax. (Archives of Lung: 2006; 7: 82-6)

Key Words: Transthoracic needle aspiration, computed tomography, pneumothorax

Yazışma Adresi: Dr. Fahrettin Talay, A.I.B.Ü. İzzet Baysal Tip Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Gölköy, Bolu, Türkiye
Tel.: 0374 253 46 56/4354 GSM: 0533 659 28 10 E-mail: ftalay2000@yahoo.com

Not: 1. Ulusal Akciğer Kanseri Kongresi'nde poster olarak sunulmuştur.

Giriş

Transtorasik iğne aspirasyonu (TTIA) toraks lezyonlarının tanısında etkin ve güvenle kullanılan bir tekniktir (1). TTIA özellikle malign lezyonlarda yüksek oranda tanı değerine sahip olup (2), pulmoner lezyonlarda floroskopi, ultrasongrafi veya bilgisayarlı tomografi (BT) eşliğinde uygulanmaktadır. BT eşliğinde biyopside BT, iğnenin giriş yerini ve iğnenin lezyon içerisindeki görüntülenmesini sağlar ve küçük lezyonlarda, hiler ve mediasten kitlelerinde, damar komşuluğundaki kitlelerde ve vena kava süperior sendromunda tercih edilir (1,3). Bu girişimin en yaygın komplikasyonu pnömotorakstır (4,5).

Bu çalışmada BT eşliğinde TTIA'nın toraks lezyonlarındaki tanışal etkinliğini ve pnömotoraks oluşumunu etkileyen faktörleri inceledik.

Popülasyon ve Yöntem

Çalışma grubu

Bu çalışmada Ocak 2002-Kasım 2003 tarihleri arasında Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi 7. Kliniğinde poliklinikten veya yataрак takip edilen ve tanı amacıyla BT eşliğinde TTIA yapılan olgular geriye dönük incelendi.

BT eşliğinde TTIA yapılan 84 olgudan 76'sı değerlendirmeye alındı. Radyolojik olarak soliter pulmoner nodüllü 4 olgu ve kitle veya konsolidasyon görüntüsü olan 4 olgu kendilerine tanı amacıyla önerilen girişim ve operasyonları kabul etmedikleri için çalışma dışı bırakıldı. Olgular, işlem öncesi ek hastalıkları yönünden incelendi. Solunum fonksiyon testleri, trombosit sayıları, protrombin ve aktive parsiyel tromboplastin zamanları ölçüldü. Bu parametrelerin pnömotoraks olanlar ve olmayanlarda homojenliği karşılaştırıldı ve iki grupta herhangi bir fark bulunmadı.

TTIA uygulaması

Tüm olgularda TTIA için 20-22 gauge spinocan iğnesi kullanılırken, daha yeterli örnekler almak için olgulardan 5'ine ilaveten 16-18 gauge tru-cut biyopsi iğnesi kullanıldı. İlk TTIA sonucu negatif ya da nonspesifik olarak gelen olgulardan 19'una 2,1'ine de 3 kez TTIA uygulandı. TTIA sonuçları negatif olan olguların ikinci TTIA başka bir seansta yapıldı. Olgulara işlem öncesi premedikasyon uygulanmadı. TTIA uygulanacak bölge betadin ve alkol ile dezenfekte edildi. Biyopsi ile alınan örnekler lamlara yayılıp %99'luk alkol ile tespit edilerek patoloji laboratuvarına ultiştirildi. İşlem sonrası olgular başta pnömotoraks olmak üzere oluşabilecek komplikasyonlar yönünden takip edildi. İşlemi takiben 1-4 saat arasında tüm olgulara standart posteroanterior akciğer grafisi çekildi. Pnömotoraks gelişen olgular, klinik durumları göz önünde tutularak pnömotoraksi yüzde 25'i aşan durumdaki olgulara göğüs tüpüyle su altı drenajı uygulandı. Yüzde 25'in altında pnömotoraks gelişen olgulara basit aspirasyon yapıldı ya da istirahat ve oksijen tedavisi verildi.

Tanı değeri

TTIA için malign ve benign tanı değerleri, TTIA sonucu ne-

gatif olan olguların son tanılarının klinik, radyolojik, bakteriyolojik ve diğer invaziv yöntemlerle belirlenmesinden sonra hesaplandı.

Istatistiksel analiz

Çalışmanın istatistiksel analizi SPSS 12.0 paketi kullanılarak yapıldı. Risk faktörü hesaplamalarında lojistik regresyon analizi uygulandı ve $p < 0.05$ değeri anlamlı kabul edildi. Pnömotoraks olan ve olmayan olgular arasında değişkenler bakımından homojenliğin karşılaştırılması levene testi ile yapıldı.

Bulgular

Olguların demografik ve lezyonların radyolojik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Olgulara 2. kez TTIA yapılması ile lezyonun özelliği ve çapı, geçilen parankim uzunluğu, lezyonun benign ya da malign olması arasında bir ilişki saptanmadı ($p > 0.05$).

Olgulardan 5'ine tru-cut biyopsisi yapılmıştı. Bir olgunun ilk girişiminde TTIA ile beraber tru-cut biyopsisi yapıldı. Biyopsi sonucu mezankimal tümör gelen olgunun tanısı videotorakoskopik cerrahi ile primitif bifazik pulmonerblastom olarak doğrulandı. Bu olgulardan 4'ünde ilk yapılan TTIA sonuçları negatif idi. Bu olguların ikinci işlemlerinde tru-cut biyopsi uygulandı. Bir olguya epidermoid karşı-

Tablo 1. Olguların demografik ve lezyonların radyolojik özellikleri

Yaş ortalaması	59.3±14.1 (15-81)
Cinsiyet	
Erkek	67 (%89)
Kadın	9 (%11)
Sigara içme durumu	
İçen	55 (%72)
İçmeyen	11 (%15)
Bırakan	10 (%13)
Ortalama sigara içme süresi	45±35 paket-yıl
Lezyonların yerleşim yeri	
Plevraya yaşılanan	19 (%25)
Periferik	43 (%57)
Santral	10 (%13)
Mediastinal	4 (%5)
Lezyonların radyolojik özelliği	
Kitle	49 (%65)
Soliter nodül	8 (%10)
Konsolidasyon	10 (%13)
Kaviter	9 (%12)
Lezyonların ortalama çapı	5.3±2.6 cm (1.5-6.0)
Lezyonların ortalama göğüs duvarına uzaklığı	4.5±1.5 cm (2.0-8.5)
İğne ile geçilen ortalama parenkim uzunluğu	1.2±1.2 cm (0-5)

nom, 1 olguya küçük hücre dışı akciğer karsinomu (KHDAK) tanısı kondu. Son tanıları nekrotizan pnömoni ve non-Hodgkin büyük hücreli lenfoma olan 2 olguda biyopsi sonucu negatif bulundu. İşlem sonrası bu olguların hiç birinde pnömotoraks gelişmedi.

TTİA'nın tanı değeri malign olgularda %94, benign olgularda %32 bulundu (Tablo 2). Akciğer kanseri için sensitivite %98, spesifite %100 olarak hesaplandı. TTİA ile malign tanı alan 7 olguya torakotomi uygulandı ve patolojik tanıları kondu. Torakotomi sonrası konulan tanılar şu şekilde idi: TTİA ile epidermoid karsinom tanısı konulan 3 olgunun tümünde epidermoid karsinom; KHDAK tanısı konulan 3 olgudan 2'si epidermoid karsinom, 1'i adenokarsinom; mezankimal tümör tanısı konulan 1 olgu primitif bifazik pulmoner blastom olarak tanı aldı (Tablo 3). TTİA nonspesifik

Tablo 2. TTİA ile tanı konulan benign ve malign olgular

Tanı	n	(%)
Malign nedenler		
KHDAK*	29	38.0
Epidermoid karsinom	15	20.0
Adenokarsinom	2	2.6
Mezenkimal tümör	2	2.6
Benign nedenler	8	10.5
Tüberküloz-tüberküлом	5	6.6
Pnömoni	2	2.6
Aspergillom	1	1.3
Nonspesifik-negatif	20	26.3
* Küçük hücre dışı akciğer karsinomu		

Tablo 3. Cerrahi olarak tanısı doğrulanmış malign olgular

Olgu sayısı (7)	TTİA tanısı	Cerrahi tanı
3	Epidermoid karsinom	Epidermoid karsinom
2	KHDAK	Epidermoid karsinom
1	KHDAK	Adenokarsinom
1	Mezankimal tümör	Primitif bifazik pulmoner blastom

Tablo 4. TTİA sonucu negatif olan olguların son tanıları

Olgu sayısı n	Tanı yöntemi	Tanı
7	Klinik-radyolojik	Pnömoni
2	Klinik-radyolojik	Akciğer apsesi
5	Klinik-radyolojik	Akciğer tüberkülozu
1	Videotorakoskopik cerrahi	Akciğer tüberkülozu
1	Balgamda basil pozitifliği	Akciğer tüberkülozu
1	Videotorakoskopik cerrahi	Romatoid artrit
1	Rijit bronkoskopi	KHDAK
1	Açık akciğer biyopsisi	Hodgkin lenfoma
1	Açık akciğer biyopsisi	Non-Hodgkin lenfoma

lerdeki tanı değeri % 94, spesifitesi % 100 idi. Ülkemizde yapılan çalışmalarda TTIA'nın malign lezyonlardaki tanı değerini Arslan ve ark. (5) % 88, Solak ve ark. (9) % 89.6, Kosar ve ark. (10) % 90.3, Sevim ve ark. (11) % 91.9, Silit ve ark. (12) % 92, Bayramgürler ve ark. % 93.3 (13), Yalçınkaya ve ark. % 100 (14) bulmuşlardır. Yurt dışında yapılan çalışmalarda ise tanı değeri % 74-96.6 arası değişmekteydi (2,15-20).

Malign lezyonlarda yüksek oranlarda tanı sağlayan TTIA'nın benign lezyonlarda tanı değeri düşüktür. Çalışmamızda benign lezyonlarda tanı oranımız % 32 idi. TTIA ile benign lezyonlarda tanı oranlarını Sevim ve ark. (11) % 26.7, Arslan ve ark. (5) % 34.3, Solak ve ark. (9) % 34, Koşar ve ark. (10) % 38, Silit ve ark. (12) % 52 olarak bulmuşlardır. Goralnik ve ark. (21) çalışmalarda benign lezyonlarda tanı değerini, aspirasyon biyopsisi ile % 22, kesiciigne biyopsisi ile % 55, Arakawa ve ark. (22) sırasıyla % 46.7 ve % 52.4 bulmuşlardır. Silit ve ark. benign lezyonlarda her iki yöntem arasında tanı değeri açısından fark bulmamışlardır (12). Klein ve ark. (19) ise tüm bu çalışmalardan farklı olarak benign lezyonlar için aspirasyon biyopsisi ile % 44, kesiciigne biyopsisi ile % 100 oranında tanı sağlamışlardır. Benign lezyonlarda kesiciigne biyopsisi tanı değerininigne aspirasyonuna göre daha yüksek oranda olması, bu yöntemle histolojik düzeyde örnek alınmasının katkısı olabilir.

TTIA sırasında en sık gelişen komplikasyon pnömotoraks'tır. Bizim çalışmamızda pnömotoraks oranımız % 14.5 idi. Çalışmamızdaigne ile geçen parankim uzunluğunun 1 cm'nin üzerinde olmasının pnömotoraks oranını 22.7 kat artırdığını saptadık. Yapılan çalışmalarda pnömotoraks oranları % 8.2-40.4 (5,8,9,23,24), hemoptizi oranları % 1.7-8.8 (5,9,24) arasında idi. Artan pnömotoraks oranlarını

Cox ve ark. (23) amfizem varlığı ve lezyon çapının küçüklüğü, Geraghty ve ark. (8)igne çapı büyülüğu ve ileri yaş, Charig ve ark. (20) lezyon çapının küçüklüğü ve visseral plevradan sonra iğnenin geçtiği parankim uzunluğu ile ilişkili bulmuşlardır. Ohno ve ark. (25) 2 cm ve altı pulmoner nodüllerde uygulanan aspirasyon biyopsisinde FEV1'in % 70'in altında olması, aynı seansta birden fazla girişimde bulunulması ve geçen parankim uzunluğunun 4 cm ve üzerinde olmasının pnömotoraks riskini artırdığını belirtmişlerdir. Richardson ve ark. (24) iseigne aspirasyon biyopsisi ile kesiciigne biyopsisi arasında pnömotoraks oranları açısından bir fark bulamamışlardır.

Olgularımızın % 7.9'una göğüs tübü takıldı. Lezyon çapının 3 cm ve altında, geçen parankim uzunluğunun da 1 cm üzerindeki olgularda göğüs tübü gerektiren pnömotoraks oranlarının arttığı görüldü. Diğer çalışmalarda göğüs tübü gerektiren pnömotoraks % 0-18 (2, 5, 8, 9, 11, 14, 20, 22-25) arasında idi. Cox ve ark. (23) amfizem varlığı ile göğüs tübü takılmasını gerektiren pnömotoraks arasında ilişki saptamışlardır.

Bu çalışmanın bazı kısıtlamaları bulunmaktadır. TTIA için kullanılan iğnenin çapı, işlemi yapan kişinin asistan mı uzman mı olduğu ve işlemi uygulayan kişinin deneyim süresi olguların dosyalarına kaydedilmemiştir. Bundan dolayıigne çapı ve işlemi yapan kişinin deneyimi ile tanı değeri ve komplikasyon oluşması arasındaki ilişki incelenemedi. Sonuç olarak; özellikle malignite düşünülen toraks lezyonlarında BT eşliğinde TTIA tanıya hızlı ve kolay ulaşabilmek için etkin ve güvenilir bir yöntemdir. Yapılan işlemin yaygın bir komplikasyonu olan pnömotoraks oluşumu ile geçen parankim uzunluğu arasında pozitif bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 5. Pnömotoraks için risk faktörleri

Risk Faktörleri	Olgı sayısı	Pnömotoraks n (%)	P değeri	OR (95%CI)
Tüm olgular	76	11 (14.5)		
Cinsiyet				
Erkek	67	9 (13.4)	p>0.05	
Kadın	9	2 (22.2)		
Sigara içimi				
Evet	55	7 (12.7)	p>0.05	
Hayır	21	4 (19.0)		
KOAH				
Var	28	4 (14.3)	p>0.05	
Yok	48	7 (14.6)		
Lezyon çapı				
< 2.5 cm	13	4 (30.8)	p>0.05	
≥ 2.5 cm	63	7 (11.1)		
Geçilen parankim uzunluğu				
> 1 cm	30	10 (33.3)	p<0.05	22.7 (2.7-200.0)
≤ 1 cm	46	1 (2.2)		1.0

Kaynaklar

1. Westcott JL. Percutaneous transthoracic needle biopsy. Radiology 1988; 169: 593-601.
2. Larscheid RC, Thorpe PE, Scott WJ. Percutaneous transthoracic needle aspiration biopsy* A comprehensive review of its current role in the diagnosis and treatment of lung tumors. Chest 1998; 114: 704-9.
3. Kazerooni EA, Lim FT, Mikhail A, Martinez FJ. Risk of pneumothorax in CT-guided transthoracic needle aspiration biopsy of the lung. Radiology 1996; 198: 371-5.
4. vanSonnenberg E, Casola G, Ho M, et al. Difficult thoracic lesions: CT-guided biopsy experience in 150 cases. Radiology 1988; 167: 457-61.
5. Arslan S, Yılmaz A, Bayramgürler B, et al. CT-guided transthoracic fine needle aspiration of pulmonary lesions: accuracy and complications in 294 patients. Med Sci Monit 2002; 8: CR493-7.
6. Manhire A, Charig M, Clelland C, et al. Guidelines for radiologically guided lung biopsy. Thorax 2003; 58: 920-36.
7. Yılmaz A, Akkaya E, Baran R. Transtorasik iğne aspirasyonu. Tüberk Toraks 2002; 50: 295-300.
8. Geraghty PR, Kee ST, McFarlane G, et al. CT-guided transthoracic needle aspiration biopsy of pulmonary nodules: needle size and pneumothorax rate. Radiology 2003; 229: 475-81.
9. Solak H, Öztaş S, Ağanoğlu S, et al. Diagnostic value of transthoracic fine needle aspiration biopsy in thoracic lesions. Turkish Respiratory Journal 2001; 2: 11-5.
10. Koşar F, Özyurt H, Kiyik M ve ark. Soliter pulmoner nodüle tanısal yaklaşım. Solunum Hastalıkları 1998; 9: 453-62.
11. Sevim T, Ataç G, Horzum G ve ark. Transtorasik ince iğne aspirasyon biyopsisi sonuçlarımızın değerlendirilmesi. Toraks Dergisi 2000; 1: 32-5.
12. Silit E, Kızılıkaya E, Okutan O, et al. CT fluoroscopy-guided percutaneous needle biopsies in thoracic mass lesions. Eur J Radiol 2003; 48: 193-7.
13. Bayramgürler B, Yılmaz A, Arslan S ve ark. Bilgisayarlı tomografi eşliğinde yapılan transtorasik ince iğne aspirasyonu sonuçlarımız. Solunum Hastalıkları Dergisi 2000; 11: 165-8.
14. Yalçınkaya S, Sayınbaş Ö, Erdoğan Ö. Akciğer Lezyonlarında Bilgisayarlı Tomografi Eşliğinde Transtorasik Ince İğne Aspirasyon Biyopsisi Sonuçlarımız. Akciğer Arşivi 2002; 4: 182-5.
15. Li H, Boiselle PM, Shepard JO, et al. Diagnostic accuracy and safety of CT-guided percutaneous needle aspiration biopsy of the lung: Comparison of small and large pulmonary nodules. AJR Am J Roentgenol 1996; 167: 105-9.
16. Layfield LJ, Coogan A, Johnson WW, Patz EF. Transthoracic fine needle aspiration biopsy: Sensitivity in relation to guidance technique and lesion size and location. Acta Cytol 1996; 40: 687-90.
17. Staroselsky AN, Schwarz Y, Man A, et al. Additional information from percutaneous cutting needle biopsy following fine needle aspiration in the diagnosis of chest lesions. Chest 1998; 113: 1522-5.
18. Stanley JH, Fish GD, Andriole JG, et al. Lungs lesions: Cytologic diagnosis by fine- needle biopsy. Radiology 1987; 162: 389-91.
19. Klein JS, Salomon G, Stewart EA. Transthoracic needle biopsy with a coaxially placed 20-gauge automated cutting needle: results in 122 patients. Radiology 1996; 198: 715-20.
20. Charig MJ, Phillips AJ. CT-guided cutting needle biopsy of lung lesions safety and efficacy of an out-patient service. Clin Radiol 2000; 55: 964-9.
21. Goralnik CH, O'Connell DM, el Yousef SJ, Haaga JR. CT-guided cutting needle biopsies of selected chest lesions. AJR Am J Roentgenol 1988; 151: 903-7.
22. Arakawa H, Nakajima Y, Kurihara Y, et al. CT- guided transthoracic needle biopsy: a comparison between automated biopsy gun and fine needle aspiration. Clin Radiol 1996; 51: 503-6.
23. Cox JE, Chiles C, McManus CM, et al. Transthoracic needle aspiration biopsy: variables that affect risk of pneumothorax. Radiology 1999; 212: 165-8.
24. Richardson CM, Pointon KS, Manhire AR, Macfarlane JT. Percutaneous lung biopsies: a survey of UK practice based on 5444 biopsies. Br J Radiol 2002; 75: 731-5.
25. Ohno Y, Hatabu H, Takenaka D, et al. CT-guided transthoracic needle aspiration biopsy of small (< or = 20 mm) solitary pulmonary nodules. AJR Am J Roentgenol 2003; 180: 1665-9.